

Landskap: Småland Upptecknat av: Gunmar Hobro
 Härad: Tunabäcks Adress: Närsholmen
 Socken: Kisterhults Berättat av: godägare B. Norden-
 Uppteckningsår: 1938 Född år: Skjöld m. familj; Virbo.

Kornas beteszing i skärgården.	sid. 1.
Bykning med festlighet.	" 1.
Öknamn på sockenlinnevävare.	" 3.
Odlingens förhållanden på Virbo herrgård.	" 4.
Vättingeflocken på Virbo.	" 5.
"Öra björk".	" 6.
"Öst-gånge".	" 7.

Kornas betesgång i skärgården.

Det gäller örarna i trakten av Örödjupet i nordliga delen av Misterhults br., d. v. s. Öron, Grausshallen, Tärnskär m. fl. Kornen skulle beta på ö efter ö i tur och ordning. De fick simma över på de lämpligaste ställena, där det var vadställe eller smalast över till nästa ö. Det påstas man tog kornen ner till stranden och ropade frammet på ön dit de skulle. De simmas så dit.

Bykning med festlighet.

På Virbo Herrgård hade man förr mask och kvinnodagsverken för torpen, som voro underlydande. Det var vissa dagar

i veckan som skulle göras. M. a. gjordes
dagsverken då det gällde tvätt och
byk på herrgården. Man sade då åt
om bykhyäls från några av torpen, så
många som behöordes. Det kunde ej kom-
ma mer än en från vart torp, antingen
Torpargumman eller någon dotter. Des-
sa komna gäende till Virbo på byken.
Detta kallades "käringskjutsar".

Tvätten tvättades först på tvättbräda, "stu-
kades på stuhabrida". Sedan skulle den
läckas. Att "läcka på byken" tillgicks så: man
hade ett mycket stort kar att lägga tvätt-
kläderna i och så hade man lut kokan-
de i särskilda mindre grytor. Man hällde
nu kokande lut över tvätten. Lutten får
på rulla ut genom ett hål vid botten av karet

Småland
Kristinehults m.
1938

5533

uppl. G. Flodström

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Där en tapp sitter. Stukningen sker första dagen
och lächningen på natten, "lächnatten".
Under "lächnatten" kommo pojarna
i trakten och det blev dans med torpar-
töserna på bron över Virboån nedanför
trättestugan. Hå par skötte gyltorner
med luten medan de andra dansade
han brukade också koka sig kaffe.
Sedan följde ordentlig tofthuggning
nasta dag, varefter trätthänderna klappa-
des.

Öknamn på sockeninnevännare

Kristallaborna > skoklacker,
Vena borna > härkravkar,
Kristinehultborna > rämebrukar /el. tillbrukar/,
Hjortedborna > kalvar.

Odlingförhållanden på Vårbo.

År 1767 fanns ingen äkerjord på Vårbo herrgård utom vid Vårbo kvarn. Man ägnade sig mest åt fiske och skogsbruk. År 1768 öfvertogs av Michael Hammar-skjöld (f. 1732). Denne beslöt att göra något åt den förfallna odlingen. Då hade torparna det dåligt, man hade ej utom svedjebuket brödföda över halva vintern. Skuldsättningen var stor, men Hammar-skjöld ieläste större delen där-av. Torparna kommo då på idén att begära arbete som ersättning. Hammar-skjöld lät dem också få arbete, de fick bryta åkermark. Det första åkerstycket var den s.k. Smelykan 1769.

Med tiden kom Hammar skjöt på idén
att till belöning för odlingsarna dela ut sil-
verskedar. Det var premiärskedar, som delades
ut vid midsommar! På dem var ingraverat
"Till uppmuntran för sten och gärdarbete" samt
ägarens namn och årtal.

"Stenarbete" syftade väl på de stengär-
desgårdar, som de äkerbrukande torpsböna
byggde upp kring de nya åkerstälkarna.
Av dessa stengärdesgårdar finnes många
ännu kvar. Se foto sid. 9!

På Vörbo finns en gammal välling-
klocka. Med den skulle ringas i kort, has-
tig takt om det gäldade bränd. Men
det användes ju i regel till att ange mäl-
tids timmen. Då det ringde för mat

sades det betydde:

"Bli välling, sur till,
vallhund kom hem."

"Dra björk".

I trakten är det ännu vanligt vid
bröllop att "dra björk". Det skulle ske
på sista lysningsdagen, eller egentligen
lördagskvällen före blomma dag. Då sam-
lades traktens ungdom och drog björk.
De tog då en stor björk, ju större de
kunde få tag i, ju bättre, ju mer hedras
bruden. Björken högs ner och släpades
i procession. Bäst är det om man kan
gå med en spelman, sådana äro emeller-
tid sällsynta numera. Han brukade spela

handklavér eller fiol. Han brukade sitta på störanden av björken. Denna släpades till brudens hem.

Den man då fick traktering här, så släpade man björken till vedbon läggen den på vedbacken. Men om intet bjordes lägges den på förstubron. Det ansågs vara illa att ej bjuda på traktering.

Den man fick traktering brukade man skramla ihop till present till brudparet.

"Öst-gänge"

Öst-gängen hölls 7 augusti då korna kommen på vall. Då brukat bondhustrurna göra vederligt att hon skall ha östgänge

den och den Jagen. Gummorna kommer
då med mycket så mycket de kan av-
vara. Då har den anordnande stort
kaffekalas för dem. Men man har ej tid
att syssla med den saken så länge man
har berättelse med ystningen, infötker
är ju my. varm.

Tillställningen kallas i trakten både
ostkalas och ostgäuge. Förr var det
vanligt på varje ställe men numera
förehåller det inte i någon vidare
utsträckning.

5533

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: G. Hobro
 Härad: Tumälans Adress: Helin.
 Socken: Kisterhult Berättat av: N. Nordenskiöld
 Uppteckningsår: 1938. Född år i

9.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

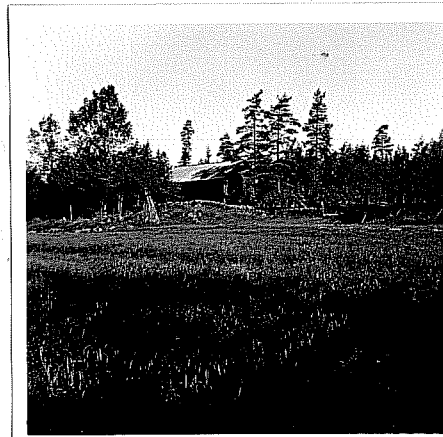

Foto från området
 i Virbo, där odlings-
 lund ty åtföljande
 skogsgårdens gårdar
 skett.

Skriv endast på denna sida!

GH. 38.